J. SLIS, 17(2): 19-40, Summer 2025

ISSN: 2008-5222
slis.scu.ac.ir

Shahid Chamran University of Ahvaz

Journal of Studies in Library and Information Science
(*JSLIS*)

https://doi.org/10.22055/slis.2025.48037.1975

Research Paper

Laws and regulations of literary and artistic property rights (copyright) in Iran and leading countries in copyright (America, Australia, England, France) with an approach to archives; comparative study

Sedighe Ahmadi Fasih[1]*, Abbas Hosseini Nik[2]

1. Head of the Document Preservation and Conservation Study Department, Document Research Institute, Tehran, Iran
2. Ph.D. in Jurisprudence and Legal Principles, Responsible Director of Majd Scientific and Cultural Forum, Tehran, Iran

Article Info.

Received: 2025/01/04 **Accepted**: 2025/04/18

Abstract

Background and Objectives: Archives, in line with their mission, must collect, organize, and disseminate all kinds of information; therefore, they are obliged to ensure the protection and preservation of the valuable resources they possess by observing all security points in the archive and following the copyright laws and regulations, and also to meet the needs of their users by disseminating these resources. Copyright laws must establish a balance between the rights of the works owners and the users of the works so that both users can meet their information needs and the owners of the works are not harmed, because the main purpose of copyright laws and regulations in archives is to protect the material and moral rights of the creators of the works and to ensure that society will have access to the information it needs, rather than restricting access to information by applying such laws (Noori & Radfar, 2015). Therefore, understanding and familiarity with copyright laws and their related aspects are essential for managing all kinds of information resources in all documentation centers, and in some countries, this has also been effective in shaping copyright laws (Radfar, 2019). On the other hand, copyright laws vary from country to country, and this difference arises from the fact that the general goals of these laws are derived from the specific needs of each region. Different national objectives have dictated different options or imposed different restrictions at different times, but regardless of the basis of these laws, everyone acknowledges that the protection of the intellectual works of individuals is essential (Gerbadu, 2001; Motlabi & Hosseini, 2015). This research aims to conduct a comparative study of the laws and regulations of literary and artistic property rights in Iran and the leading countries in copyright (USA, Australia, England, France) with an approach to archives.

Methodology: The present study is a comparative study with an approach to archives in terms of its applied purpose and method. Among the different countries, the countries that were pioneers in this field, such as the United States, Australia, England, and France, which had addressed this important

Authors retain the copyright and full publishing rights.
Published by Shahid Chamran University of Ahvaz. This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

legal concept long before Iran, were selected as models. After collecting information, using the comparative method, the axes to be compared were extracted and compared based on similarities and differences, strategies, and programs of the laws and legal regulations of authors in the selected countries in the form of components (limitation of the period prescribed in the field of exclusive rights of creators of works, works subject to copyright, and type of work protected by copyright, and accessibility to works). The opinions of experts in the field of archives and copyright were also used to validate it. The period of the research is also between the years 2024 and 2025.

Findings: According to the findings of the present study and the examination of domestic laws and regulations and their comparison with the regulations of selected and leading countries, it is indicated that they should be considered from two angles for analysis. From one angle, some laws related to this issue that exist in our country have many flaws that need to be examined and amended. From another angle, we have many shortcomings in the discussion of classifying state secrets and information that our legislators should pay attention to. In addition to the right to own documents, the use of documents, such as their reproduction and presentation, has rights, which include material and moral rights. Comprehensive laws written in the field of copyright or intellectual creations of documents should have a copyright perspective. Finally, according to the findings of this study, it is suggested that archives should formulate comprehensive laws on the author's right to access and fair use of the work, as well as the exceptions and limitations that exist in this field. In general, considering the flaws in these laws and regulations, comprehensive and new laws must replace the previous laws and regulations.

Discussion: In Iran, the issues surrounding the ownership of documents and the rights of authors have not been fully addressed, and there are shortcomings in this regard. Therefore, the specific conditions of archival documents and the multitude of scientific and legal opinions in this regard require that a part of the comprehensive archive law be dedicated to this issue.

Keywords: Copyright, Laws, Documents, Archives

***Corresponding author:** Email: ahmadifa_se@yahoo.com

How to Cite: Ahmadi Fasih, S., & Hosseini Nik, A. (2025). Laws and regulations of literary and artistic property rights (copyright) in Iran and leading countries in copyright (America, Australia, England, France) with an approach to archives; comparative study. *Journal of Studies in Library and Information Science, 17*(2), 19-40.

فصلنامه
مطالعات کتابداری و علم اطلاعات. سال ۱۷، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۴

مقاله پژوهشی

قوانین و مقررات حقوق مالکیت ادبی و هنری (کپی رایت) در ایران و کشورهای پیشرو در حق مؤلف (آمریکا، استرالیا، انگلیس، فرانسه) با رویکرد به آرشیوها؛ مطالعه‌ای تطبیقی

صدیقه احمدی فصیح [۱*]، عباس حسینی نیک [۲]

۱. گروه مطالعه و تحقیقات حفاظت و نگهداری اسناد، پژوهشکده اسناد، تهران، ایران
۲. دکتری فقه و مبانی حقوق، مدیر مسئول مجمع علمی و فرهنگی مجد ، تهران، ایران

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۱۵ **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۴/۰۱/۲۹

چکیده

هدف: مطالعه تطبیقی قوانین و مقررات حقوق مالکیت ادبی و هنری در ایران و کشورهای پیشرو در حق مؤلف (آمریکا، استرالیا، انگلیس، فرانسه) با رویکرد به آرشیوها است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی است که با استفاده از روش تطبیقی در ایران و کشورهای پیشرو در حق مؤلف (آمریکا، استرالیا، انگلیس و فرانسه) با رویکرد به آرشیوها انجام شده است.

یافته‌ها: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که برای تحلیل قوانین کپی‌رایت اسناد در ایران باید از دو زاویه به آن‌ها توجه کرد. برخی قوانین مرتبط با این موضوع که در کشورمان وجود دارد دارای ایرادات بسیاری می‌باشند که بایستی بازنگری و اصلاح شوند. علاوه بر حق مالکیت اسناد، استفاده از اسناد و مدارک مانند تکثیر و عرضه آن‌ها دارای حقوقی استکه اعم از حقوق مادی و حقوق معنوی است. قوانین جامعی که در حوزه کپی‌رایت یا آفرینش‌های فکری اسناد نوشته می‌شود باید نگاه کپی رایتی داشته باشد.

نتیجه‌گیری: در ایران به مباحث پیرامون حق مالکیت اسناد و نحوه حقوق مؤلفان به‌طور کامل و جامع پرداخته نشده است و کاستی‌هایی در این حوزه وجود دارد. لذا شرایط خاص اسناد و مدارک آرشیوی و تعدد نظرات علمی و حقوقی در این حوزه، ایجاب می‌کند بخشی از قانون جامع آرشیو به این موضوع اختصاص یابد.

کلیدواژه‌ها: *کپی رایت، قوانین، اسناد، آرشیو*

***نویسنده مسئول**

ایمیل: ahmadifa_se@yahoo.com

استناد به این مقاله: احمدی فصیح، صدیقه، حسینی نیک، عباس (۱۴۰۴). قوانین و مقررات حقوق مالکیت ادبی و هنری (کپی رایت) در ایران و کشورهای پیشرو در حق مؤلف (آمریکا، استرالیا، انگلیس، فرانسه) با رویکرد به آرشیوها؛ مطالعه‌ای تطبیقی. *مطالعات کتابداری و علم اطلاعات*، *۱۷* (۲)، ۱۹-۴۰.

Authors retain the copyright and full publishing rights.
Published by Shahid Chamran University of Ahvaz. This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

مقدمه و بیان مسئله

حق مؤلف مجموعه‌ای از قوانین و مقررات در یک کشور است که به سبب نقش و مشارکت مؤلفان در جامعه به آنان اعطاء می‌شود و آنان را به مشارکت، پیشرفت دانش و آگاهی ترغیب می‌کند. حق مؤلف همه آثاری را که حاصل خلاقیت فکر بشری است دربرمی‌گیرد و با گسترش دامنه دانش و ابداع رسانه‌های جدید، حوزه آن گسترده‌تر می‌گردد (Soltanifar & Mostafavi, 2011). به این ترتیب باید اذعان داشت که کتابخانه‌ها و مرکز آرشیوی به‌عنوان حافظان منافع و حقوق مؤلفان منابع اطلاعاتی در موقعیت برجسته‌ای قرار دارند؛ زیرا رسالت آن‌ها حفظ و نگهداری از این منافع و فراهم‌آوری امکان دسترسی برای همگان است (Samadi & Neshat, 2009). آرشیوها با توجه به رسالت خود باید تمامی انواع و محمل‌های اطلاعاتی را گردآوری، سازماندهی و اشاعه دهند؛ لذا هم موظف هستند با رعایت تمام نکات امنیتی در آرشیو و تبعیت از قوانین و مقررات حق مؤلف، حفاظت و نگهداری از منابع ارزشمندی را که موجود دارند، تضمین نمایند و هم باید با اشاعه این منابع نیازهای کاربران خود را مرتفع کنند یعنی در واقع، در قوانین حق مؤلف باید تعادل در میزان حقوق صاحبان آثار و استفاده کنندگان از آثار برقرار شود، بنحوی که هم استفاده کنندگان بتوانند نیازهای اطلاعاتی خود را مرتفع نمایند و هم صاحبان آثار متضرر نشوند، زیرا هدف اصلی قوانین و مقررات حق مؤلف در آرشیوها، پاسداری از حقوق مادی و معنوی پدیدآورنده آثار و اطمینان از این است که جامعه به اطلاعات مورد نیاز خود دست خواهد یافت و نه اینکه با اعمال چنین قوانینی دسترس پذیری به اطلاعات محدود شود. بنابراین درک و آشنایی با قوانین حق مؤلف و جنبه‌های مرتبط با آن برای مدیریت انواع منابع اطلاعاتی، در همه مراکز اسنادی امری ضروری است، در برخی کشورها نیز این مهم در شکل دهی قوانین حق مؤلف موثر بوده‌اند (Radfar, 2019). از طرفی قوانین حق مؤلف از کشوری به کشور دیگر متفاوت است و این تفاوت از آن جا ناشی می‌شود که اهداف عمومی این قوانین نشأت گرفته از نیازهای خاص هر منطقه است. اهداف گوناگون ملی گزینه‌های متفاوتی را دیکته کرده و یا در زمان‌های مختلف محدودیت‌های متفاوتی را تحمیل نموده است، ولی صرف‌نظر از مبنای این قوانین همگان بر این نکته اذعان دارند که حمایت از آثار فکری افراد ضروری است. با توجه به ضرورت آن در کشورهای درحال توسعه، که با چالش چگونگی پویا کردن تولیدات داخلی و دستیابی کامل به منافع جهانی دانش روبرو هستند. جهت دستیابی به اهداف خود، وجود نظامی متشکل از قوانین ملی و بین‌المللی حق مؤلف را پذیرفته‌اند (Bijani, 2005؛ Motlabi & Hosseini, 2015). به همین جهت، در ایران هم که با چنین چالشی مواجه بودند نخستین قانون رسمی، اما ضمنی حق مؤلف که به سال ۱۳۰۴ برمی‌گردد را تصویب کردند. در کشور ما قوانین و مقررات مستقلی که به بحث پیرامون حق مؤلف بپردازد وجود دارد؛ نظیر« قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان» به‌عنوان نخستین قانون مستقل در خصوص پدیدآورندگان که در سال ۱۳۴۸ از تصویب مجلس شورای ملی گذشت. «قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی» در سال ۱۳۵۲تصویب شد. «قانون حمایت از نرم افزارهای رایانه ای» سال ۱۳۷۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و سرانجام «قانون تجارت الکترونیکی» حاوی مقررات مهمی در حوزه مالکیت فکری در سال ۱۳۸۲ به تصویب رسید (Motlabi , 2017, Quoted by Radfar, 2019). ولی چالش اصلی این است که تصویب این قوانین تاکنون نتوانسته است آن‌گونه که سرعت روزافزون توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در جهان ایجاب می‌کند پا به پای آن توسعه یابد. همچنین تاکنون قوانین و مقررات دیگری که بتواند در عین انطباق با شرایط و مقتضیات زمان، نقایص و خلأهای قانونی موجود را مرتفع نماید و آن را با قوانین و مقررات بین‌المللی منطبق سازد وضع نشده است (Ayati, 2011; Quoted by Motlabi & Hosseini, 2013). از طرفی نتایج بررسی‌ها در سایت آرشیو ملی ایران، در کتاب‌ها، مقالات وپیشینه پژوهش‌های انجام شده و همچنین قوانین و آیین‌نامه‌های موجود

نشان می‌دهد که در ایران خط‌مشی و قوانین و مقررات جامعی که به حوزه اسناد و آرشیو پرداخته باشد وجود ندارد. در واقع برای تحلیل قوانین کپی‌رایت اسناد در ایران باید از دو زاویه به آن‌ها توجه کرد. برخی قوانین مرتبط با این موضوع که در کشورمان به صورت محدود وجود دارد دارای ایرادات بسیاری می‌باشند که بایستی بازنگری و اصلاح شوند. علاوه بر حق مالکیت اسناد، استفاده از اسناد و مدارک مانند تکثیر و عرضه آنها دارای حقوقی است،که اعم از حقوق مادی و حقوق معنوی است. قوانین جامعی که در حوزه کپی‌رایت یا آفرینش‌های فکری اسناد نوشته می‌شود باید نگاه کپی رایتی داشته باشد. در نتیجه به مباحث پیرامون حق مالکیت اسناد و نحوه حقوق مؤلفان پرداخته نشده و کاستی‌هایی در این حوزه وجود دارد. لذا شرایط خاص اسناد و مدارک آرشیوی و تعدد نظرات علمی و حقوقی در این حوزه، ایجاب می‌کند بخشی از قانون جامع آرشیو به این موضوع اختصاص یابد. بنابراین برای دستیابی به چنین قوانینی که از جامعیت کامل برخوردار باشد تا بتوان از طریق مقایسه تطبیقی این خلاهای موجود را از بین برد. از بین کشورهای مختلف، کشورهایی که در این حوزه پیشرو بودند مانند آمریکا، استرالیا، انگلیس و فرانسه که بسیار پیش از ایران به این مفهوم مهم حقوقی پرداخته بودند به‌عنوان الگو انتخاب شدند. زیرا کشور انگلستان در سال ۱۷۶۹ نخستین کشوری بوده که به تدوین مقررات حمایتی از آثار ادبی و هنری پرداخته است و در واقع کپی‌رایت به مفهومی که امروزه شناخته می‌شود ریشه در کشور انگلستان دارد. قانون مالکیت فرانسه مصوب ۱۹۵۷، اولین قانون جامعی است که بر دو جنبه مادی و معنوی حقوق پدیدآورندگان صراحتاً تأکید می‌کند. فرانسه پس از تدوین قوانین وسیع داخلی در قرن حاضر و قرن بیستم از پایه گذاران بسیاری از کنوانسیون‌های جهانی بود و هم اکنون در مهمترین میثاق‌های بین المللی در این رابطه نظیر کنوانسیون برن و میثاق تریپس حضوری فعال دارد. ایالات متحده آمریکا یکی از بزرگترین تولیدکنندگان اطلاعات در جهان است. در نتیجه این کشورها سیر تکاملی را بسیار سریع‌تر از ایران طی کرده‌اند به همین جهت، این کشورهای توسعه‌یافته به دلیل پیشرو بودن در قوانین کپی‌رایت الگوهای نسبتاً مناسبی برای مقایسه و تطبیق قوانین آن‌ها با ایران می‌باشند. از این‌رو در این پژوهش، این کشورها به‌عنوان الگو انتخاب شده است (Beigzadeh & Rasouli, 2020). علاوه بر این، در این کشورها تدوین توافقنامه‌های ملی و بین‌المللی و تعهد به آن‌ها برای حمایت و حفظ حقوق پدیدآورندگان، امری ضروری است؛ در این راستا در مقررات و قوانین داخلی این کشورها که هم جهت با کنوانسیون‌های بین‌المللی تصویب شده، در این زمینه تغییرات عمده‌ای صورت گرفته است. لذا با توجه به ضرورت و اهمیت حق مؤلف برای منابع اسنادی و آرشیوی، بدیهی است، برای فایق آمدن بر چالش‌ها و مشکلات ذکرشده و به منظور بهبود عملکرد در برنامه‌ریزی‌ها و تدوین سیاست‌ها و قوانین حق مؤلف اسناد که تمامی جنبه‌ها و مؤلفه‌های آن‌ها را پوشش دهد، مورد نیاز است، که این امر نخست نیازمند بررسی و مقایسه سیاست‌ها و قوانین حق مؤلف منابع اسنادی و آرشیوی در ایران با سایر مراکز اسنادی در جهان است (Hakimzadeh & Fahimifar, 2017)، زیرا بدون درنظر گرفتن حقوق مادی و معنوی صاحبان منابع، گردآوری منابع اطلاعاتی و ارائه خدمات و اشاعه اطلاعات به جامعه به‌ویژه جامعه علمی و پژوهشگران دچار وقفه می‌شود (Papi, 2023). همچنین با مطالعه، بررسی و کشف چالش‌های مربوط به مسئله حق مؤلف در آرشیوها به ارائه پیشنهاداتی جهت مواجهه با این چالش‌ها بپردازد، به نحوی که هم بتوان نگرانی‌های موجود در میان صاحبان آثار حق مؤلف را مدنظر داشت و هم مراجعه‌کنندگان را برای دسترسی و استفاده از منابع اطلاعاتی مورد نیاز منتفع نماید (Radfar, 2019).

سؤال‌های پژوهش

در پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این سوالات هستیم:

۱-وضعیت و قوانین کپی‌رایت در آرشیوها از نظر حق مالکیت و مدت زمان نگهداری اسناد در کشورهای منتخب چگونه است؟

۲-وضعیت قوانین کپی‌رایت در آرشیوها از نظر آثار تحت پوشش (آثار مشمول کپی‌رایت و نوع اثر تحت حمایت کپی‌رایت کدامند) در کشورهای منتخب چگونه است؟

۳-وضعیت و قوانین کپی‌رایت در آرشیوها از نظر دسترس‌پذیری در کشورهای منتخب چگونه است؟

پیشینهٔ پژوهش

جستجوهای متعدد در منابع چاپی و الکترونیکی نشان می‌دهد که پژوهش مشابهی در مورد قوانین حق مؤلف با رویکرد به آرشیوها و مراکز اسنادی با روش تطبیقی و به صورت جداگانه انجام نگرفته است. در ادامه، به چند نمونه از پژوهش‌های نسبتاً مرتبط با پژوهش حاضر در خارج و داخل از کشور اشاره می‌گردد. Padfield (2019) در پژوهش خود در مورد قوانین کپی‌رایت برای مدیران آرشیوها و اسناد، که راهنمای جامع و منحصر به فرد قانون حق مؤلف اسناد در انگلستان است. اطلاعات کاملی در مورد تألیفات و مدت زمان حق مؤلف در آثار قدیمی و جدید، ماهیت اصالت در آثار ادبی، نمایشی، موسیقی و هنری و نحوه دسترسی به مواد دیجیتالی و انتشار آثار منتشرنشده قدیمی است. همچنین در مورد طیف گسترده‌ای از استثناء و محدودیت‌های حق مؤلف اسنادی ارائه می‌دهد. Lee (2023) درتحقیق خود تحت عنوان "قوانین حق مؤلف در مراکز آرشیوی کره" این پژوهشگر با بیان اینکه مراکز آرشیوی این کشور جهت حفاظت از مجموعه منابع آرشیوی و همچنین حفظ حقوق مؤلفان از قوانین حق مؤلف حمایت می‌کند. معتقد است آن‌ها استفاده منصفانه از آثار را به منظور کمک به بهبود و توسعه فرهنگ کشور لازم و ضروری می‌دانند. از این‌رو، قانون کپی‌رایت کره به دنبال ایجاد تعادل بین حمایت از حقوق مؤلفان و ترویج استفاده منصفانه از آثار دارای حق مؤلف است. همچنین به محدودیت‌هایی که در حمایت از حق مؤلف در قوانین حق مؤلف این کشور وجود دارد پرداخته است. Ado (2023) در مطالعات خود با عنوان "بهبود مدیریت حق مؤلف در کتابخانه‌های دانشگاهی غنا"در مطالعات خود نشان داده است که نگرانی‌هایی در مورد موضوع مدیریت حق مؤلف در مؤسسات عالی غنا وجود دارد. کپی غیرمجاز از مطالب دارای حق مؤلف، که این عمل برای صاحبان حقوق، ناقض حقوق آن‌هاست، در نهایت مصاحبه‌شوندگان معتقد بودند باید جایگاه قانون حق مؤلف در دانشگاه را حفظ کنند. آن‌ها پیشنهاد دادند مسائل مربوط به حق مؤلف باید از روز اول وارد برنامه درسی دانشگاهی شود. Beigzadeh & Rasouli (2020) در مطالعات خود با موضوع بررسی و مطالعهٔ تطبیقی قوانین حق مؤلف در ایران و ایالات متحده و کانادا معتقد است، توجه قوانین و آیین نامه‌های دانشگاه‌های آمریکا و کانادا به مسائل کپی‌رایت پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها بیش از مؤسسه‌های ایرانی است. Papi (2023) در تحقیق خود تحت عنوان "تحلیل مسایل حقوقی حفاظت و آرشیو دیجیتالی روزنامه‌ها در کتابخانه‌های ملی ایران، استرالیا و کنگره آمریکا" در پژوهش خود حفاظت از منابع مهم تاریخی در مراکز آرشیوی و کتابخانه‌ها، تعیین چارچوب قانونی حق مؤلف، حمایت قانون حق مؤلف از مقالات روزنامه‌ها، از جمله مواردی بودند که به آن‌ها اشاره شده است وی معتقد است با توجه به چارچوب‌های قانونی و کپی‌رایت در کتابخانه ملی، می‌توان برای حفاظت دیجیتالی از روزنامه‌ها از آن بهره‌برداری کرد. Amuzgar et al. (2013) در مقاله خود با عنوان "شناسایی، تعیین و اولویت‌بندی مسائل و چالش‌های حق مؤلف منابع دیجیتالی متنی از دیدگاه مدیران کتابخانه‌های دیجیتالی دانشگاه‌های شهر تهران"آن‌ها به این نتیجه رسیدند که مسائل و چالش‌های حق مؤلف منابع دیجیتالی متنی از دیدگاه مدیران کتابخانه‌های دیجیتالی دانشگاهی شهر تهران عبارتند از: کاستی‌های قوانین، استثنائات و استفاده منصفانه، فناوری‌های حفاظتی، قراردادها و مجوزها و ملاحظات اخلاقی. Shakeri & Jafarpour (2022)

در پژوهش خود با موضوع تحدید حق معنوی مؤلف با اعمال دکترین استفاده منصفانه در نظام حقوقی آمریکا به این نتیجه گیری رسیدند؛ اگرچه از این نظریه به‌عنوان مفهومی انعطاف‌پذیر یاد می‌شود ولی بایستی درنظر داشت اعمال آن در هر نظام حقوقی مناسب و امکان‌پذیر نخواهد بود؛ گرچه که می‌توان از انعطاف‌پذیری آن در مورد سیاست‌گذاری در حوزه استثنائات و محدودیت‌های حقوق مؤلفان به ویژه در حوزه فناوری‌های جدید و به‌روز و جریان‌های هنری معاصر بهره برد. Papi (2023) نیز در تحقیق خود تحت عنوان "واکاوی و تحلیل حق مؤلف آثار در کتابخانه‌های ایران و به‌طور خاص کتابخانه ملی ایران به‌عنوان مرجعیت میان کتابخانه‌های ایران"پس از بررسی آیین نامه‌ها و پورتال کتابخانه ملی ایران و سامانه دیجیتال ملی در خصوص وضعیت کتابخانه ملی از نظر حقوق مادی و معنوی منابع، مشخص شد که هنوز سیاست حق مؤلف در مواجه با این منابع وجود ندارد.

با توجه به مجموع پیشینه پژوهش‌های ذکرشده در داخل می‌توان به مسائلی نظیر حق مؤلف در منابع شامل رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها، منابع دیجیتال و روزنامه‌ها اشاره کرد. در بررسی حقوق مؤلفان پایان نامه‌ها و رساله‌ها می‌توان به پژوهش Papi (2023) که حقوق مؤلفان پایان‌نامه‌ها در ایران را از سه جنبه حقوقی، فنی و فرهنگی بررسی می‌کند و با تحلیل حقوق مادی و معنوی در رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها ارائه اقدامات فنی و آموزشی برای حفاظت از حق مؤلف رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها لازم و ضروری می‌داند. Beigzadeh & Rasouli (2020) نیز در تحقیق خود در زمینه رساله و پایان نامه با استفاده از روش تطبیقی حق مؤلف در ایران و دو کشور توسعه‌یافته، یعنی آمریکا و کانادا به این نتیجه رسیدند که در آمریکا و کانادا توجه به قوانین و آیین‌نامه‌های دانشگاهی به مسائل کپی‌رایت پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها بیش از ایران است. در پژوهش‌های با رویکرد منابع دیجیتال می‌توان به پژوهش‌های Shakeri & Jafarpour (2022)؛ Papi (2023)؛ Amuzgar et al. (2013) اشاره کرد. آموزگار ضمن شناسایی و تعیین اولویت‌بندی مسائل و چالش‌های حق مؤلف منابع دیجیتالی متنی، بر کاستی‌های قانونی، استثنائات و استفاده منصفانه، قراردادها و مجوزها، تدوین خط‌مشی منابع دیجیتال و ابهام در نحوه اعمال و اجرای قوانین در محیط دیجیتال تأکید کرده است. در پژوهش پاپی نیز مجوزهای دیجیتال و بیانیه حق مؤلف در نسخه برداری از آثار از جمله نکات مهم است وی معتقد است اجرای برنامه‌های حفاظت و آرشیو دیجیتال در کتابخانه‌ها و مراکز آرشیوی نیازمند بهره گیری از استانداردها، مدل‌ها و همچنین توجه به فرادادههای حقوقی است که بتواند حفاظت بلندمدت از محتوای دیجیتالی را ارائه کند (Papi, 2023). Shakeri & Jafarpour (2022) با مطالعهٔ چالش‌های حق معنوی مؤلف در رویارویی با فناوری‌های جدید اطلاعات و ارتباطات معتقد است حقوق معنوی مؤلف در این فضا باید بیشتر از هرچیز به دنبال ایجاد توازن میان حقوق مؤلف و اقتضائات خاص این فناوری‌ها باشد. Shakeri & Jafarpour (2022) در تحقیق دیگر با عنوان تحدید حق معنوی مؤلف با اعمال دکترین استفاده منصفانه در نظام حقوقی آمریکا با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی و مطالعه تطبیقی نتیجه گیری می‌کند؛ اگرچه از این نظریه به‌عنوان مفهومی انعطاف‌پذیر یاد می‌شود ولی بایستی درنظر داشت اعمال آن در هر نظام حقوقی مناسب و امکان‌پذیر نخواهد بود؛ گرچه که می‌توان از انعطاف‌پذیری آن در مورد سیاست‌گذاری در حوزه استثنائات و محدودیت‌های حقوق مؤلفان به ویژه در حوزه فناوری‌های جدید و به‌روز و جریان‌های هنری معاصر بهره برد. همچنین در خارج از کشور نیز پژوهش‌های بسیاری در موضوع حق مؤلف انجام شده است. پژوهش‌هایی که ارتباط بیشتری با پژوهش کنونی دارند، پژوهش Secker & Morrison (2016) از آن جمله است. این پژوهش به آموزش کاربران در زمینه قوانین حق مؤلف و تأثیر آن بر حفاظت از آثار پرداخته وی معتقد است آموزش کپی‌رایت نه‌تنها برای دانش آموزان بلکه برای معلمان، مدرسان، کتابداران، کارکنان اداری، دانشجویان ضروری است و باعث افزایش مهارت آن‌ها در رعایت قوانین کپی رایت. ولی در پژوهش‌های با رویکرد قوانین حق مؤلف در منابع اسنادی مراکز آرشیوی می‌توان به پژوهش Padfield (2019)؛ Lee (2021) اشاره کرد.

Padfield (2019) با عنوان قوانین کپی‌رایت برای مدیران آرشیوها و اسناد، که راهنمای جامع و منحصر به فرد قانون حق مؤلف اسناد در انگلستان است. اطلاعات کاملی در مورد مدت زمان حق مؤلف در آثار قدیمی و جدید و همچنین در مورد طیف گسترده‌ای از استثنائات و محدودیت‌های حق مؤلف اسنادی ارائه می‌دهد. Lee (2023) در تحقیق خود تحت عنوان قوانین حق مؤلف در مراکز آرشیوی کره به حفاظت از مجموعه منابع آرشیوی کره و همچنین حفظ حقوق مؤلفان تأکید می‌کند و از قوانین حق مؤلف حمایت می‌کند. وی استفاده منصفانه از آثار را به منظور کمک به بهبود و توسعه فرهنگ کشور لازم و ضروری می‌داند. از این‌رو، وی تأکید می‌کند که قانون کپی‌رایت کره به دنبال ایجاد تعادل بین حمایت از حقوق مؤلفان و ترویج استفاده منصفانه از آثار دارای حق مؤلف است. همچنین به محدودیت‌هایی که در حمایت از حق مؤلف در قوانین حق مؤلف این کشور وجود دارد پرداخته است. قانون حق مؤلف کره به مراکز فرهنگی اجازه تکثیر، توزیع، نمایش را می‌دهد. در بررسی پیشینه حقوق مؤلفان در کتابخانه‌ها نیز می‌توان به پژوهش Papi (2023) و Ado (2023) اشاره کرد. Papi (2022) با تحلیلی از حقوق مادی و معنوی در قوانین و کتابخانه‌های ایران، هند، روسیه، مالزی، سنگاپور، اتریش، دانمارک، فرانسه، سوئیس و آلمان تلاش کرده ضمن مطالعه قوانین حق مؤلف ایران و برخی کشورهای دیگر، توصیه‌های سیاستی با توجه به قوانین داخلی مورد نیاز کتابخانه‌ها ارائه دهد. و در آن به نحوه تکثیر از منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌ها، تعیین تعداد صفحات برای تکثیر منابع در کتابخانه‌ها برای استفاده منصفانه، اخذ مجوز از ناشران برای برخی از منابع تحت حمایت حق مؤلف، تدوین و توسعه سیاست حق مؤلف در کتابخانه‌ها پرداخته است. Ado (2023) نیز در تحقیق خود با عنوان بهبود مدیریت حق مؤلف در کتابخانه‌های دانشگاهی غنا، معتقد است که نگرانی‌هایی در مورد موضوع مدیریت حق مؤلف در موسسات عالی غنا وجود دارد وی کپی غیرمجاز از مطالب دارای حق مؤلف را ناقض حقوق آن‌ها می‌داند و تأکید می‌کند که مسائل مربوط به حق مؤلف باید وارد برنامه درسی دانشگاهی شود و جایگاه قانون حق مؤلف در دانشگاه را حفظ شود.

در نهایت باتوجه به مطالعات و بررسی پیشینه‌ها در داخل و خارج از کشور بیانگر این است که، بیشتر پژوهش‌های انجام‌شده در داخل کشور با رویکرد پژوهش‌هایی است که به بررسی قوانین حق مؤلف در منابع شامل رساله‌ها و پایان‌نامه‌ها، منابع دیجیتال و روزنامه‌ها؛ شناسایی و تعیین اولویت‌بندی مسائل و چالش‌های حق مؤلف منابع دیجیتالی متنی، بر کاستی‌های قانونی، استثنائات و استفاده منصفانه، قراردادها و مجوزها، تدوین خط‌مشی منابع دیجیتال و ابهام در نحوه اعمال و اجرای قوانین در محیط دیجیتال، مطالعهٔ چالش‌های حق معنوی مؤلف در رویارویی با فناوری‌های جدید اطلاعات و ارتباطات و همچنین به استفاده از اقدامات حفاظتی در کتابخانه‌ها پرداخته‌اند و پژوهش‌های تخصصی محدودی در حوزه‌های موضوعی مرتبط با آرشیو صورت گرفته است. اما رویکرد، بیشتر پژوهش‌های انجام‌شده در خارج از کشور به پژوهش‌هایی با موضوع آرشیو اختصاص دارد و به قوانین حق مؤلف در مراکز اسنادی و آرشیوی برای حفاظت از مجموعه منابع آرشیوی و حفظ حقوق مؤلفان، به استثنائات و محدودیت‌های حق مؤلف اسنادی، تأکید و از قوانین حق مؤلف حمایت می‌کند و استفاده منصفانه از آثار را به منظور کمک به بهبود و توسعه فرهنگ کشور لازم و ضروری می‌داند. همچنین با ارائه چارچوب قوانین حق مؤلف و برنامه‌های حفاظت از مجموعه‌های دیجیتال برای استفاده منصفانه از مجموعه کتابخانه‌ها و آرشیوهای دیجیتال پرداخته‌شده است. بنابراین پژوهش انجام‌شده در خارج ارتباط بیشتری به نسبت سایر پژوهش‌ها با پژوهش کنونی دارند. ولی تاکنون پژوهشی به صورت کامل و منحصربه فرد برای تدوین به شیوه حاضر صورت نگرفته است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش یک مطالعه تطبیقی است که برای انجام آن از بین کشورهای

مختلف، کشورهایی که در این حوزه پیشرو بودند مانند آمریکا، استرالیا، انگلیس و فرانسه که بسیار پیش از ایران به این مفهوم مهم حقوقی پرداخته بودند به‌عنوان الگو انتخاب شدند. زیرا کشور انگلستان در سال ۱۷۶۹نخستین کشوری بوده که به تدوین مقررات حمایتی از آثار ادبی و هنری پرداخته است و در واقع کپی‌رایت به مفهومی که امروزه شناخته می‌شود ریشه در کشور انگلستان دارد. قانون مالکیت فرانسه مصوب ۱۹۵۷، اولین قانون جامعی است که بر دو جنبه مادی و معنوی حقوق پدیدآورندگان صراحتاً تأکید می‌کند. فرانسه پس از تدوین قوانین وسیع داخلی در قرن حاضر و قرن بیستم از پایه‌گذاران بسیاری از کنوانسیون‌های جهانی بود و هم‌اکنون در مهمترین میثاق‌های بین‌المللی در این رابطه نظیر کنوانسیون برن و میثاق تریپس حضوری فعال دارد. ایالات متحده آمریکا یکی از بزرگترین تولیدکنندگان اطلاعات در جهان است. در نتیجه این کشورها سیر تکاملی را بسیار سریع‌تر از ایران طی کرده‌اند. به همین جهت، این کشورهای توسعه‌یافته به دلیل پیشرو بودن در قوانین کپی‌رایت الگوهای نسبتاً مناسبی برای مقایسه و تطبیق قوانین آن‌ها با ایران می‌باشند. از این‌رو در این پژوهش، این کشورها به‌عنوان الگو انتخاب شده است (Beigzadeh & Rasouli, 2020). علاوه بر این، در این کشورها تدوین توافقنامه‌های ملی و بین‌المللی و تعهد به آن‌ها برای حمایت از حقوق پدیدآورندگان، امری ضروری است؛ در این راستا در مقررات و قوانین داخلی این کشورها که هم‌جهت با کنوانسیون‌های بین‌المللی تصویب شده، در این زمینه تغییرات عمده‌ای صورت گرفته است. در واقع با توجه به تجارب موفق کشورهای آمریکا، انگلیس، فرانسه، استرالیا، در زمینه کپی رایت، کشورهای مذکور برای مقایسه تطبیقی انتخاب شدند. « اشتراوس» و « کوین» مقایسه و تطبیق را مطالعه فرایندی می‌دانند که خواه ناخواه بر استدلال ما تأثیرگذارند. «کویلر» معتقد است مقایسه از ابزارهای اساسی تحلیل است. استفاده از این روش در علوم انسانی و علوم اجتماعی رایج است؛ چراکه در این علوم به مقایسه زبان‌ها، مذاهب، ادیان، فرهنگ‌ها، نظام‌های سیاسی و نظامهای حقوقی می‌پردازند. روش تطبیقی در واقع به دنبال برجسته کردن شباهت‌ها و تفاوت‌ها است (Beigzadeh & Rasouli, 2020). جامعهٔ این پژوهش مشتمل است بر اسناد جهانی (بین‌المللی) در زمینه قوانین و مقررات جهانی کپی رایت، کنوانسیون‌های جهانی مانند موادکنوانسیون برن و میثاق تریپس و همچنین قوانین حقوقی کپی‌رایت ایالات متحده آمریکا، قوانین کپی‌رایت استرالیا، قوانین و مقررات حقوقی انگلیس، قوانین کپی‌رایت فرانسه و در ایران نیز از قوانینی مانند "قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران ۱۳۴۸"، "پیشنویس لایحه قانون مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط ایران"، قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و غیره بهره گرفته شده است. همچنین اطلاعات مورد نیاز در این تحقیق از طریق اسناد و مدارک کتابخانه‌ای، بررسی تمام گزارشات، قوانین وآیین نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و سیاست‌هایی که به صورت مکتوب در آرشیو ملی موجود بود و همچنین از طریق جستجوی تمام قوانین و مقررات، آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها در سایت‌های بین‌المللی همچون سایت‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی آرشیوهای کشورهای منتخب مورد مطالعه گردآوری شده است. پس از جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از روش تطبیقی، محورهای مورد مقایسه براساس وجوه اشتراک و افتراق، راهبردها و برنامه‌های قوانین و مقررات حقوقی مؤلفان در کشورهای منتخب در قالب مؤلفه‌های (محدودیت مدت مقررشده در زمینهٔ حقوق انحصاری پدیدآورندگان آثار، آثار مشمول کپی‌رایت و نوع اثر تحت حمایت کپی‌رایت و دسترس‌پذیری به آثار) استخراج و مقایسه گردید. برای اعتبارسنجی آن نیز از نظرات متخصصان حوزه آرشیو و کپی‌رایت استفاده شد. دوره انجام تحقیق نیز بین سال‌های (۱۴۰۴-۱۴۰۳) است.

یافته‌های پژوهش

در این بخش از تحقیق برمبنای هدف و پرسش‌های تحقیق، یافته‌های حاصل از مقایسه تطبیقی و وضعیت و قوانین کپی‌رایت

در کلیه کشورهای منتخب پرداخته شده است.

پاسخ پرسش نخست: «وضعیت و قوانین کپی‌رایت در آرشیوها از نظر حق مالکیت و مدت زمان نگهداری اسناد در کشورهای منتخب چگونه است؟»

به منظور پاسخگویی به این پرسش قوانین کپی‌رایت در آرشیوها از نظر حق مالکیت و مدت زمان نگهداری اسناد در کشورهای مورد مطالعه به تفکیک و به‌طور مبسوط بررسی می‌شود.

۱.آمریکا

قانون اساسی ایالات متحده صراحتاً به کنگره این اختیار را می‌دهد که طبق ماده ۱، بخش ۸، بند ۸، که به‌عنوان بند حق چاپ و نشر شناخته می‌شود، قانون حق مؤلف را تصویب نماید[1]. دفتر و اداره کپی‌رایت ایالات متحده (USCO) بخشی از کتابخانه و آرشیو ملی کنگره است که تمام جنبه‌های اداری قانون کپی‌رایت انجام می‌دهد (United States Copyright Office, 2015). مدت زمان محافظت از آثار اصولاً به معیارهایی از جمله نوع اثر، انتشار آن و ... بستگی دارد و از معیار یکسانی پیروی نمی‌کند. در آمریکا مدت این حق برای اکثر آثار تا ۷۰ سال بعد از مرگ صاحب اثر یا ۹۵ سال پس از انتشار منقضی می‌شوند. در ایالات متحده، آثار منتشرشده قبل از ۱ ژانویه ۱۹۲۷، در مالکیت عمومی هستند. مدت زمان محافظت از آثار در آمریکا به‌طور خلاصه در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱. قوانین حق مؤلف و مدت زمان اعتبار آن در آرشیو ملی آمریکا

Table 1. Copyright laws and their validity period at the US National Archives

ماهیت کار Nature of work	مدت زمان کپی‌رایت در آمریکا Copyright duration in the United States
آثار ادبی، کتاب و اسناد که در اول ژانویه ۱۹۷۸ یا پس از آن توسط نویسنده ایجاد شده است.	طول زندگی نویسنده + ۷۰ سال
آثار شناخته نشده یا یک اثر تولیدشده پس از اول ژانویه ۱۹۷۸.	پیش از اول ژانویه ۱۹۵۵ یا در صورت مرگ مصنف ۱۲۰ سال از زمان آن تولید آن آثار گذشته باشد.
حق مؤلف آثار تولیدشده پیش از اول ژانویه ۱۹۷۸	طول زندگی نویسنده + ۷۰ سال پس از مرگ مؤلف اگر مؤلف ناشناخته باشد + ۱۲۰ سال اگر مؤلف شناخته شده باشد.
حق مؤلف آثار منتشرشده پیش از اول زانویه ۱۹۷۸	پس از ۲۰۴۷ یا واژه استاندارد مناسب برای نسخه منتشرشده توسط مؤلف شناخته شده و یا مؤلف شناخته نشده.
حق مؤلف آثار منتشرشده یا نخستین آثار منتشرشده	ثبت اصلی + ۹۵ سال
آثار منتشرشده پیش از اول زانویه ۱۹۲۳	انقضای حق نشر
نسخه منتشرشده	حق مؤلف وجود ندارد.
اسنادی که توسط یک سازمان دولتی ایالتی منتشرشده باشد.	مانند یک اثر تولیدشده

۲. استرالیا

آثار یک نویسنده استرالیایی که قبل از سال ۱۹۵۵ درگذشته است معمولاً در مالکیت عمومی استرالیا قرار دارد. با این حال حق مؤلف نویسندگان تا ۷۰ سال پس از مرگ برای کسانی که در سال ۱۹۵۵ یا بعد از آن مرده‌اند تمدید شد، به‌طوری‌که هیچ نویسنده استرالیایی تا ۱ ژانویه ۲۰۲۶ (یعنی کسانی که در سال ۱۹۵۵ درگذشته‌اند) از حق مؤلف خارج نخواهند شد (Australian Constitution, 2020).

1. Stanford Fair Use and Copyright Center. U.S. Constitution. http://fairuse.stanford.edu/law/us-constitution/

جدول ۲. قوانین حق مؤلف و مدت زمان اعتبار آن در استرالیا *(Copyright laws of the National Archives of Australia, 2019)*

Table 2. Copyright laws and their validity period in Australia National Archives

ماهیت کار Nature of work	مدت زمان کپی‌رایت در استرالیا Copyright duration in the Australia
آثار ادبی،کتاب و اسناد، آثارنمایشی، موسیقیایی که پیش از مرگ مصنف آن در دسترس عموم قرار گرفته‌اند.	در صورت مرگ مصنف پیش از ژانویه سال ۱۹۵۵، انقضای حق نشر در اول ژانویه ۲۰۱۹ در غیر این صورت طول زندگی نویسنده + ۷۰ سال
آثار ادبی،کتاب و اسناد ، نمایشی، موسیقیایی که پس از مرگ مصنف آن و پیش از اول ژانویه ۲۰۱۹در دسترس عموم قرار گرفته‌اند.	در صورت در دسترس عموم قرار گرفتن پیش از اول ژانویه ۱۹۵۵، انقضای حق نشر در اول ژانویه ۲۰۱۹ در غیر این صورت ۷۰ سال پس از تاریخ در دسترس عموم قرار گرفتن
آثار ادبی،کتاب و اسناد، نمایشی، موسیقیایی که پس از مرگ مصنف آن و در اول ژانویه ۲۰۱۹ و یا پس از آن در دسترس عموم قرار گرفته‌اند و یا هرگز در دسترس عموم قرار نگرفته‌اند.	در صورت مرگ مصنف پیش از اول ژانویه ۱۹۴۹، انقضای حق نشر در اول ژانویه ۲۰۱۹ در غیر این صورت طول زندگی نویسنده + ۷۰ سال
آثار هنری (به‌جز عکس)	در صورت مرگ مصنف پیش از ژانویه سال ۱۹۵۵، انقضای حق نشر در اول ژانویه ۲۰۱۹ در غیر این صورت طول زندگی نویسنده + ۷۰ سال
عکس‌هایی که پیش از اول ژانویه ۱۹۵۵ گرفته شده‌اند.	انقضای حق نشر در اول ژانویه ۲۰۱۹ در غیر این صورت طول زندگی تهیه کننده آن + ۷۰ سال
آثاری که مصنف آن‌ها مشخص نیست (به جز عکس) و پیش از اول ژانویه ۲۰۱۹ در دسترس عموم قرار گرفته‌اند.	در صورت در دسترس عموم قرار گرفتن پیش از اول ژانویه ۱۹۵۵، انقضای حق نشر در اول ژانویه ۲۰۱۹ در غیر این صورت ۷۰ سال پس از تاریخ در دسترس عموم قرار گرفتن
آثاری که مصنف آن‌ها مشخص نیست (به‌جز عکس) و هرگز در دسترس عموم قرار نگرفته‌اند.	در صورت تولید پیش از اول ژانویه ۱۹۴۹، انقضای حق نشر در اول ژانویه ۲۰۱۹، در غیر این صورت سال تولید+ ۷۰ سال
عکس‌هایی که عکاس آن‌ها مشخص نیست و پیش از اول ژانویه ۲۰۱۹ در دسترس عموم قرار گرفته‌اند.	در صورت در دسترس عموم قرار گرفتن پیش از اول ژانویه ۱۹۵۵، انقضای حق نشر در اول ژانویه ۲۰۱۹ در غیر این صورت ۷۰ سال پس از تاریخ در دسترس عموم قرار گرفتن
عکس‌هایی که عکاس آن‌ها مشخص نیست و هرگز در دسترس عموم قرار نگرفته‌اند.	در صورت در دسترس عموم قرار گرفتن پیش از اول ژانویه ۱۹۵۵، انقضای حق نشر در اول ژانویه ۲۰۱۹ در غیر این صورت ۷۰ سال پس از تولید
مواد صوتی که پیش از اول ژانویه ۲۰۱۹ در دسترس عموم قرار گرفته‌اند.	در صورت در دسترس عموم قرار گرفتن پیش از اول ژانویه ۱۹۵۵ ، انقضای حق نشر در اول ژانویه ۲۰۱۹ در غیر این صورت ۷۰ سال پس از تاریخ در دسترس عموم قرار گرفتن
مواد صوتی که هرگز در دسترس عموم قرار نگرفته‌اند.	در صورت در دسترس عموم قرار گرفتن پیش از اول ژانویه ۱۹۵۵ ، انقضای حق نشر در اول ژانویه ۲۰۱۹ در غیر این صورت ۷۰ سال پس از تولید
مواد رسانه‌ای	سال پخش + ۵۰ سال

۳. انگلیس

در بریتانیا حفاظت از آثار منتشر شده می‌تواند تا ۷۰ سال پس از مرگ نویسنده ادامه یابد. با این حال، مدت زمان کپی‌رایت بسته به نوع اثر و اینکه آیا منتشرشده یا منتشرنشده، متفاوت است. پس از انقضای حق نشر، اثر در مالکیت عمومی است. حق مالکیت تاج، حق مالکیت پارلمانی یا حق مالکیت سازمان‌های بین‌المللی از جمله مواردی هستندکه شامل مدت زمان کپی‌رایت نمی‌شوند[1]. این کشور تقریباً تمام اسناد دولتی را مشمول حمایت کپی‌رایت می‌داند البته باید به این نکته نیز خاطرنشان کرد که اسناد جمع‌آوری‌شده توسط نهادهای محلی از این قاعده مستثنی می‌باشند (Mirshamsi & Jalalian Dehghani 2017).

1. https://www.gov.uk/topic/intellectual-property/copyright

جدول ۳. قوانین حق مؤلف و مدت زمان اعتبار آن در انگلیس (Padfield, 2019)

Table 3. Copyright laws and their duration in the UK

ماهیت کار Nature of work	مدت زمان کپی‌رایت در انگلیس Copyright duration in the UK
آثار ادبی، کتاب، اسناد و نیز سایر آثار، نمایشی، موسیقی یا هنری	حق مؤلف هفتاد سال پس از مرگ نویسنده ادامه دارد. اگر اثر توسط رایانه تولیدشده باشد، حق مؤلف پنجاه سال پس از ساخته شدن اثر منقضی می‌شود.
ضبط صدا و موسیقی	۷۰ سال از تاریخ اولین انتشار
فیلم‌ها	۷۰ سال پس از مرگ کارگردان، فیلمنامه‌نویس و آهنگساز
پخش	۵۰ سال از زمان نخستین پخش
طبقه‌بندی آثار نمایشی، موسیقیایی و نسخه‌های چاپی	۲۵ سال از تاریخ اولین انتشار

٤. فرانسه

فرانسه یکی از کشورهای پیشرو و با سابقه در حوزه قانونگذاری در زمینه حقوق مالکیت فکری می‌باشد (Zarkalam, 2008 ;Mirshamsi & Jalaian Dehghani, 2017). کنوانسیون برن تصریح می‌کند که مدت زمان حمایت از حق مؤلف، طول عمر نویسنده به اضافه حداقل ۵۰ سال پس از مرگ آن‌ها است. برای برخی از انواع آثار، حداقل مدت زمان کوتاه‌تر است: در فرانسه نیز طول عمر نویسنده تا ۷۰ سال پس از مرگ نویسنده محافظت می‌شود. پس از آن اثر وارد حوزه عمومی می‌شود و نویسنده این حق را دارد که اثر خود را به عموم مردم ارائه دهد و شیوه‌های ارائه آن را خودش انتخاب کند (Netshakhuma, 2019).

۵. ایران

در رابطه با مدت حمایت باید میان حقوق مادی و اخلاقی دارنده کپی‌رایت تفکیک قائل شد. حقوق اخلاقی پدیدآورنده اثر محدود به زمان نمی باشد و مورد حمایت قانون قرار می‌گیرد. حتی پس از مرگ نیز، اگر کسی به حقوق اخلاقی وی تعرض نماید، ضمانت اجرایی دارد (Ebrahimi, 2007).

جدول ٤. قوانین حق مؤلف و مدت زمان اعتبار آن در ایران

Table 4. Copyright laws and their validity period in Iran

ماهیت کار Nature of the work	مدت زمان کپی‌رایت در ایران Copyright duration in Iran
مدت حمایت براساس ماده ۱۲ اصلاحی قانون حمایت حقوق مؤلفان ایران	طول عمر پدید آور + ۵۰ سال پس از مرگ مؤلف
عکاسی، آثار دیداری–شنیداری، آثار ناشی از سفارش و استخدام، اثری که حق استفاده آن به شخص حقوقی دیگری واگذار شده باشد (نوروزی۱۳۸۱)	اگر ۵۰ سال از تاریخ پدید آمدن اثرگذشته شده باشد، تاریخ نشر و یا عرضه هر کدام که آخرین تاریخ وی باشد.
اثر مستعار یا اثر بی‌نام	۵۰ سال از تاریخ انتشار آن گذشته شده باشد.
اسناد تولیدشده	۵۰ سال از تاریخ انتشار آن گذشته شده باشد. در مواردی مانند ۱) اگر افشای آن‌ها مخالف موازین شرع مقدس اسلام باشد ۲) افشای آن‌ها، موجب مخدوش شدن حریم خصوصی و تضییع حقوق فردی و اجتماعی اشخاص گردد ۳) افشای آن‌ها مغایر با مصالح و امنیت عمومی کشور و منافع ملی باشد ۴) اسناد سری و محرمانه دولتی مادام که طبقه‌بندی آن‌ها محفوظ مانده باشد بعد از دی ماه ۵۴ ، ۸۰ سال پس از تاریخ تولید آن است.
در مواردی که حقوق مادی به موجب وصیت یا وراثت یا سایر موجبات، بعد از مرگ مؤلف منتقل نشده باشد.	حقوق مزبور برای همان مدت به منظور استفاده عمومی در اختیار ولی‌فقیه قرار می‌گیرد (شبیری و همکاران ۱۳۸۹).

پاسخ پرسش دوم پژوهش: «وضعیت قوانین کپی‌رایت در آرشیوها از نظر آثار تحت پوشش (آثار مشمول کپی‌رایت و نوع اثر تحت حمایت کپی‌رایت کدامند) در کشورهای منتخب چگونه است؟ »

وضعیت قوانین کپی‌رایت در آرشیوها از نظر آثار تحت پوشش در کشورهای مطالعه‌شده در جدول شماره ۵ نشان داده شده است.

۱. آمریکا

آثاری که در آمریکا می‌توانند دارای قانون کپی‌رایت باشند، باید دارای اصالت باشد تا واجد شرایط حق نشر باشد. حق مؤلف می‌تواند برای طیف وسیعی از موارد اعمال شود (Copyright Education in America, 2015). با این حال، موارد بسیاری هم وجود دارد که نمی‌توان با استفاده از قوانین کپی‌رایت آن‌ها را محافظت کرد. این شامل اثری می‌شود که به شکل ملموس ثابت نشده باشد یا اصیل تلقی نشود، در جدول زیر به هر دو مورد مورد اشاره شده است[1].

جدول ۵. آثار دارای کپی‌رایت و فاقد کپی‌رایت در آمریکا

Table 5. Copyrighted and non-copyrighted works in the United States

ردیف Row	آثار دارای کپی رایت Copyrighted Works	آثار فاقد کپی رایت Non-Copyrighted Works
1	آثار ادبی، کتاب و اسناد	اطلاعاتی که معمولاً شناخته شده نیستند
2	کار موزیکال	لیستی از مواد تشکیل‌دهنده، مانند فرمول‌ها و دستورالعمل‌ها
3	کار دراماتیک	ایده‌ای برای یک رمان، کتاب یا فیلم
4	کار پانتومیم و رقص	نام کسب و کار، سازمان یا گروه
5	کارهای تصویری، گرافیکی و مجسمه‌سازی	نام مستعار یک فرد، مانند یک قلم یا نام هنری
6	تصاویر متحرک و سایر کارهای سمعی و بصری	نام‌های دامنه‌ای
7	صداهای ضبط‌شده	قوانین از جمله موارد، قوانین اساسی، تصمیمات دادگاه، مقررات و اساسنامه
8	کار معماری	شعارها، عبارات و شعارها

۲. استرالیا

در استرالیا چهار نوع اثر وجود دارد که توسط کپی‌رایت محافظت می‌شود که بخش سوم قانون کپی‌رایت به این آثار مربوط می‌شود. طبق قانون، کپی‌رایت از اصل محافظت می‌کند در جدول شماره ۶ به این موارد اشاره شده است (National & Archives of Australia Website Report from the National Archives of Iran).

جدول ٦. آثار مورد حمایت قانون حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان در استرالیا

Table 6. Works protected by copyright law in Australia (National Library and Archives of Australia, 2022)

ردیف Row	انواع آثار مشمول حمایت کپی‌رایت Types of works subject to copyright protection
1	آثار ادبی: کتاب‌ها؛ گزارش‌های دولتی، گزارش‌های سالانه و سایر اسناد. آثار ادبی می‌تواند شامل موارد زیر هم باشد: نسخ خطی، مقالات چاپ شده در روزنامه‌ها، مجلات، مجلات و مجلات گلچین، گردآوری و مجموعه آثار مکتوب، مقاله، پایان‌نامه و پایان‌نامه، شعر، فیلمنامه‌ها، نامه‌ها، ایمیل‌ها، یادداشت‌ها، یادداشت‌ها، پیامک‌های متنی و غیره، متن منتشرشده در وب سایت‌ها ، بروشور، جزوه، کاتالوگ و سایر مطالب تبلیغاتی، برنامه‌های کامپیوتری در برخی شرایط مجموعه‌ای از اطلاعات مانند پایگاه داده، کاتالوگ یا فهرست.
2	آثار نمایشی: آثار نمایشی عبارتند از: رقص و حرکت، نمایش‌های صحنه‌ای، عروسکی، پانتومیم و سایر نمایش‌های تئاتری و آثار موزیکال.
3	موسیقی: موسیقی ممکن است شامل موارد زیر باشد: موسیقی برای اجرا توسط گروه‌ها، ارکسترها، گروه‌ها و موسیقی‌هایی که بخشی از کنسرت، اپرا و غیره هستند، اگر موسیقی ضبط‌شده باشد، ضبط صدا نیز به‌طور جداگانه محافظت می‌شود (National Archives of Australia Website & Report from the National Archives of Iran
4	وآثار هنری: نقاشی، طراحی، عکس، فیلم‌ها، صداهای ضبط‌شده و پخش

1.https://www.gapslegal.com/articles/what-can-and-cant-be-copyrighted

۳. انگلیس

برای اینکه آثار مشمول حمایت قانون کپی‌رایت باشد، باید خود اثر «اصل» باشد. بخش قانون کپی‌رایت انگلیس بیان می‌کند که حق مؤلف در اثر ادبی، نمایشی یا موسیقایی تا زمانی که به صورت کتبی یا غیر آن ثبت نشده باشد، مشمول کپی‌رایت نمی‌شود (National Archives of England Website, 2022) آثاری مشمول حمایت قانون کپی‌رایت در انگلیس معمولاً به دو زیردسته تقسیم می‌شوند. آثار تألیفی و غیرتألیفی که در جدول ۷ به موارد اشاره شده است.

جدول ۷. آثار مورد حمایت قانون حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان در انگلیس

Table 7. Works protected by copyright law in the UK

ردیف Row		انواع آثار مشمول حمایت کپی‌رایت Types of works subject to copyright protection
1	آثار تألیفی	آثار ادبی: شامل برنامه‌های کامپیوتری، تألیف‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی است. آثار اصلی نمایشی موسیقی: موسیقی باید ضبط شود. وآثار هنری اصیل: شامل ساختمان‌ها، عکس‌ها، حکاکی‌ها و آثار صنایع دستی هنری است
2	آثار غیرتألیفی	فیلم‌ها ضبط صدا و فیلم پخش‌ها حق مؤلف از آثار به صورت چندگانه

٤. فرانسه

آثار مشمول حمایت کپی‌رایت در فرانسه: کپی‌رایت در فرانسه از آثار اصلی تالیف از جمله آثار ادبی، نمایشی، موسیقی و هنری مانند شعر، رمان، فیلم، آهنگ، نرم‌افزار کامپیوتری و معماری محافظت می‌کند.

جدول ۸. انواع آثار مشمول حمایت کپی‌رایت در فرانسه

Table 8. Types of works subject to copyright protection in Franc

ردیف Row	نوع اثر تحت حمایت کپی‌رایت Type of copyrighted work
1	آثار ادبی
2	نمایشی
3	موسیقی و هنری مانند شعر، رمان، فیلم، آهنگ، نرم‌افزار کامپیوتری و معماری

۵. ایران

جدول شماره ۵ وضعیت قوانین کپی‌رایت در آرشیوها از نظر آثار تحت پوشش در کشور مورد مطالعه را براساس مادهٔ ۲ قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان اثرهای مورد حمایت و نیز اسنادی که به تشخیص آرشیو ملی ایران، ارزش نگهداری دائمی در آن را داشته باشد نشان می‌دهد.

جدول ۹. انواع آثار مشمول حمایت کپی‌رایت در ایران

Table 9. Types of works subject to copyright protection in Iran

ردیف Row	آثار مورد حمایت کپی‌رایت Copyrighted works
1	کتاب، رساله، جزوه و نمایشنامه و هر نوع نوشتهٔ دیگر علمی، فنی و ادبی و هنری
2	مقاله‌های مطبوعات، فیلمنامه‌ها و یا اقتباس و تلخیص از آثار دیگران
3	آثار دیداری و شنیداری
4	اثر موسیقی که به هر ترتیبی نوشته یا ضبط شده باشد (Shirbyati, 2015)
5	اثر عکاسی
6	اثر ابتکاری
7	اثر ابتکاری مربوط به هنرهای دستی یا صنعتی، نقشه قالی و گلیم. (Salehi, & Ebrahimi, 2010).
8	گزارش‌های پژوهشی، پایان‌نامه‌ها و نرم‌افزارهای چندرسانه
9	اثر اشتقاقی که شامل ترجمه، اقتباس و تلخیص می‌شود
10	اسناد: شامل کلیه اوراق، مراسلات، دفاتر، پرونده‌ها، عکس‌ها، نقشه‌ها، کلیشه‌ها، نمودارها، فیلم‌ها، میکروفیلم‌ها، نوارهای ضبط صوت و سایر اسنادی است که در دستگاه دولت تهیه‌شده و یا به دستگاه دولت رسیده است و به‌طور مداوم یا غیرمداوم در تصرف دولت بوده و از لحاظ اداری، مالی، اقتصادی، قضائی، سیاسی، فرهنگی، علمی، فنی و تاریخی به تشخیص سازمان اسناد ملی ایران، ارزش نگهداری دائمی در آرشیو ملی را داشته باشند (Azizi, 2011 ;Birjand et al., 2019). علاوه بر این در آرشیو ملی اصل اسناد قدیمی (عقدنامه‌ها)، اقرارنامه‌ها، مصالحه‌نامه‌ها، نقشه‌های قدیمی، آلبوم‌های بیوتات نگهداری می‌شود.

پاسخ پرسش سوم پژوهش: وضعیت و قوانین کپی‌رایت در آرشیوها از نظر دسترس‌پذیری در کشورهای منتخب چگونه است؟

۱. آمریکا

قانون اساسی ایالات متحده به کنگره این اختیار را می‌دهد که سیستم فدرال قوانین کپی‌رایت را وضع کند. در ایالات متحده آثاری که مدت حمایت کپی‌رایت از آن‌ها به پایان رسیده است در حوزه مالکیت عمومی قرار دارند و افراد جامعه می‌توانند بدون اجازه و با هیچ محدودیتی از این آثار و اطلاعات استفاده نمایند. ارائه خدمات اطلاعاتی علاوه بر عموم شهروندان ایالات متحده به سایر افراد در سراسر جهان نیز انجام می‌شود. قانون کپی‌رایت ایالات متحده از ایده‌ها محافظت نمی کند. بر این اساس، تصور است که ایده‌ها بخشی از عموم مردم هستند و در حوزه مالکیت عمومی قرار دارند امکان دسترسی به ایده‌ها نیز وجود دارد(Brauneis, 2014).

۲. استرالیا

طبق قانون آرشیو ۱۹۸۳، دسترسی به اصل اسناد دولت استرالیا برای جامعه، محققان و دولت امکان‌پذیر است. براساس این قانون، عموم مردم می‌توانند به اکثر اسناد دولت فدرال که در دوره دسترسی آزاد[1] قرار دارند دسترسی داشته باشند. اکثر اسناد به‌طور کامل در دسترس قرار می‌گیرند. کمتر از ۲ درصد از آن‌ها به‌طور کامل در دسترس قرار نمی‌گیرند. حدود ۲۵٪ کاملاً غیرقابل دسترسند. این امر زمانی روی می‌دهد که تمام اطلاعات مستثنی شده و نمی‌توانند در دسترس قرار گیرند. این موارد در دو دسته قرار می‌گیرند. ۱) اطلاعات شخصی، مانند تاریخچه پزشکی، ممکن است حداقل در مدت زندگی فرد موردنظر مستثنی شوند ۲). اطلاعات دولتی در صورتی که عرضه آن بتواند به‌شدت بر مسائل دفاعی، امنیتی یا روابط بین‌الملل استرالیا

۱. در دوره دسترسی آزاد می‌توان به بیشتر اسناد دسترسی داشت. این امر شامل اسنادی می‌شود که توسط موسسات دولتی نگهداری می‌شوند. در دوره‌ای که پس از آن یک سند وارد دوره دسترسی آزاد می‌شود ۲۰ سال است. این زمان برای یادداشت‌های کابینه در حال تغییر از ۵۰ سال به ۳۰ سال است

تأثیرگذار باشد، از دسترسی مستثنی است. اسنادی که هنوز در دوره دسترسی آزاد نیستند و یا برای دسترسی عمومی[1] ارزیابی نشده‌اند یا ارزیابی‌شده و حاوی اطلاعاتی هستند که از دسترسی مستثنی شده‌اند، از طریق دسترسی رسمی صورت می‌گیرد. علاوه بر مواردی که اشاره شده از طریق استفاده منصفانه[2] نیز دسترسی به اطلاعات امکان‌پذیر است (Report from the National Archives of Iran, 2020).

۳. انگلیس

در کشور انگلستان نیز همانند فرانسه پیرو دستورالعمل اروپایی در مورد استفاده مجدد از اسناد، تمام اسناد دولتی از نظرکپی رایت، در اختیار بخش عمومی قرار می‌گیرند. در انگلستان دو نهاد در مدیریت و کنترل استفاده مجدد از اسناد دولتی بسیار مهم هستند. اولین آن‌ها اداره اسناد بخش عمومی است که وظیفه ی آن تعیین معیارها، دریافت شکایات و استفاده مجدد از اسناد را برعهده دارد. دومین نهاد اداره انتشارات پارلمانی و رسمی سلطنت است که سازمان اصلی و مرکزی اداره کپی‌رایت سلطنتی که از طرف ملکه انگلستان می‌باشد. این اداره مجوزهای لازم استفاده مجدد از آثار مشمول کپی‌رایت سلطنتی را کنترل و برای دیگر نهادها مجوز صدور استفاده مجدد از آثار را صادر می‌نماید. در نهایت یکی دیگر از اقدامات مهم دولت انگلستان برای توسعه دسترسی و استفاده مجدد از اسناد دولتی، یک پورتال و موتور جستجو را در سال ۲۰۱۰ میلادی جهت ارائه مجموعه داده‌ها راه‌اندازی کرده است. این پورتال و موتور جستجو امکان جستجواسناد مورد نیاز را از طریق کلیدواژه‌ها و دسته‌بندی اسناد میسر می‌سازد (Mirshamsi & Jalalian Dehghani, 2017).

٤. فرانسه

در فرانسه یک اثر پس از انقضای حقوق مالکیت روی آن، وارد مالکیت عمومی می‌شود. پس از آن می‌توان بدون هزینه استفاده کرد شایان ذکر است که نام نویسنده و عنوان اصلی اثر باید ذکر شود. و از نظر مالکیت مادی در اختیار نهاد عمومی مربوطه است. ایده‌ها یا مفاهیم نمی‌توانند موضوع حمایت از کپی‌رایت باشند. بنابراین ممکن است آزادانه مورد استفاده قرار گیرند. استثناهایی برای قانون کپی‌رایت فرانسه وجود دارد که نسبتاً محدود هستند. قانون کپی‌رایت فرانسه قوانین، پرونده‌ها و احکام قضایی را از حمایت کپی‌رایت مستثنی نموده‌اند. بهره‌برداری از اثر بدون اجازه مؤلف در مواردی مجاز است که با بهره‌برداری عادی اثر منافاتی نداشته باشد. انتشار سخنرانی‌های عمومی به‌عنوان اخبار روز، تحلیل و نقل‌قول‌های کوتاهی که با ماهیت انتقادی، علمی یا آموزشی باشند دسترسی به آن‌ها امکان‌پذیراست (Hogan, 2019).

۵. ایران

در ایران حق دسترسی به اصل سند که در دوره دسترسی آزاد قرار دارند، برای جامعه، محققان و دولت امکان‌پذیر است. قوانین ایران نیز همانند سایر کشورها از سال ۱۳۴۹دستخوش تحولاتی شده و قوانینی از جمله قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم افزارهای رایانه‌ای ۱۳۷۹ ، قانون تجارت الکترونیک ۱۳۸۲ برای حمایت از آثار الکترونیک همچنین قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات ۱۳۸۷ تصویب شدند تا بتواند ضمن حمایت از حقوق مادی و معنوی پدیدآورندگان آثار، دسترس‌پذیری

---

۱. اگر شخصی در حال تحقیق در مورد تاریخچه خانوادگی خود باشد یا بخواهد در مورد وقایع مهم تاریخی اطلاعات بیشتری کسب کند، می‌تواند اصل اسناد از جمله مدارک، نقشه‌ها و مطالب دیداری و شنیداری را در مراکز تحقیقاتی ما در تمام مراکز استان مشاهده نماید. همچنین می‌تواند به مجموعه فوق‌العاده‌ای از اسناد آرشیوی را از طریق وب سایت جستجو نماید.

۲. قانون حق نشر، حق نسخه‌برداری را بدون اجازه صریح صاحب حق نشر تحت عنوان استفاده منصفانه مجاز می‌کند. استفاده منصفانه به محقق امکان می‌دهد که مثلاً بخش معقولی از کار را برای تحقیق یا مطالعه ، نقد یا بررسی ، گزارشگری اخبار یا مشاوره حقوقی حرفه‌ای تکثیر نماید.

مناسب اطلاعات را برای مردم فراهم سازند. در این میان استثنائات و محدودیت‌هایی هم وجود دارد (Papi, 2022; Shirbyati, 2015; Soltanifar & Mostafavi, 2011).

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش تلاشی است برای مقایسه تطبیقی حق مؤلف در کشورهای منتخب (آمریکا، استرالیا، انگلیس و فرانسه) با ایران که در آن، برای مقایسه و بررسی وضعیت موجود علاوه بر جستجوی پایگاه‌های اطلاعاتی مهم، شامل مراجعه به پایگاه‌های قوانین کشورها، وبگاه آرشیوهای مختلف برای بازیابی قوانین و آیین‌نامه‌های حق مؤلف، تمام قوانین وآیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و سیاست‌هایی که به صورت مکتوب در آرشیو ملی موجود بود، بررسی شد. به منظور آشنایی و مقایسه تطبیقی نظام حقوق مؤلفان در کشورهای منتخب، بخش‌هایی از حقوق مؤلفان این کشورها و مفاد قانونی مربوط به آن‌ها آورده شد. از مهمترین وجوه اشتراک و افتراق قوانین حقوقی مؤلفان در این کشورها که می‌توان به آن‌ها اشاره کرد عبارتند از؛

۱. محدودیت مدت مقررشده در زمینهٔ حقوق انحصاری مؤلفان آثار: فراگیر شدن قوانین و مقررات بین‌المللی مالکیت فکری منجر به این امر شده است که اغلب کشورهای جهان مدت زمان طولانی را جهت حفاظت از کپی‌رایت آثار مؤلفان پس از مرگ آن‌ها اختصاص دهند. اما این مدت در کشورهای مختلف می‌تواند متفاوت باشد. این مدت در کنوانسیون برن حداقل تا ۵۰ سال مقرر شده است. اما در ایالات متحدهٔ امریکا، استرالیا، انگلیس و فرانسه می‌توان آن را تا ۷۰ سال پس از مرگ پدیدآورنده گسترش داد (Sayadi & Amini, 2021). اما در ایران در رابطه با مدت حمایت باید میان حقوق مادی و اخلاقی دارنده کپی‌رایت تفکیک قائل شد. حقوق اخلاقی پدیدآورنده اثر محدود به زمان نمی‌باشد و مورد حمایت قانون قرار می‌گیرد. حتی پس از مرگ نیز، اگر کسی به حقوق اخلاقی وی تعرض نماید، ضمانت اجرایی دارد (Salehi & Salary, 2011). طبق قوانین اسلامی، اموال افرادی که وارث ندارند در اختیار حاکم اسلامی قرار می‌گیرد، که در ایران وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، جانشین حاکم اسلامی است (Salehi & Ebrahimi, 2010). علاوه بر این، برای مدت حمایت در ایران براساس ماده ۱۲ اصلاحی قانون حمایت حقوق مؤلفان ایران طول عمر پدیدآور به اضافه ۵۰ سال پس از مرگ مؤلف است.

۲- آثار مشمول کپی‌رایت و نوع اثر تحت حمایت کپی رایت: در تمامی کشورهای منتخب آثاری می‌توانند دارای قانون کپی‌رایت باشند، که دارای اصالت باشد تا واجد شرایط قوانین کپی‌رایت باشند. در واقع طبق قانون، کپی‌رایت از اصل آثار محافظت می‌کند. اما انواع آثار در کشورهای مختلف می‌تواند تا حدودی متفاوت باشد در آمریکا این آثار شامل آثار ادبی، کار موزیکال، کار دراماتیک، کار پانتومیم و رقص، کارهای تصویری، گرافیکی و مجسمه‌سازی، تصاویر متحرک و سایر مواد سمعی و بصری، صداهای ضبط‌شده و کار معماری؛ در استرالیا چهار نوع اثر وجود دارد که توسط کپی‌رایت محافظت می‌شود که بخش سوم قانون کپی‌رایت به این آثار مربوط می‌شود. از جمله این‌ها می‌توان به آثار ادبی: کتاب‌ها؛ گزارش‌های دولتی، گزارش‌های سالانه و سایر اسناد، آثار نمایشی، آثار موسیقی وآثار هنری ؛ آثاری مشمول حمایت قانون کپی‌رایت در انگلیس معمولاً به دو زیر دسته تقسیم می‌شوند. آثار تألیفی و غیرتألیفی که عبارتند از: ۱) آثار تألیفی: شامل آثار ادبی، آثار اصلی نمایشی، موسیقی وآثار هنری اصیل: شامل ساختمان‌ها، عکس‌ها، حکاکی‌ها و آثار صنایع دستی هنری است. ۲) آثار غیرتألیفی: شامل فیلم‌ها، ضبط صدا و فیلم و پخش‌ها؛ کپی‌رایت در فرانسه از آثار اصلی تالیف از جمله آثار ادبی، نمایشی، موسیقی و هنری مانند شعر، رمان، فیلم، آهنگ، نرم‌افزار کامپیوتری و معماری محافظت

می‌کند (قانون کپی‌رایت فرانسه، ۲۰۲۲)؛ آثار مورد حمایت قوانین کپی‌رایت در ایران شامل آثار ادبی:کتاب‌ها؛ گزارش‌های دولتی، گزارش‌های سالانه و سایر اسنادی است که در دستگاه دولت تهیه شده و یا به دستگاه دولت رسیده است، آثار دیداری و شنیداری، اثر موسیقی که به هر ترتیبی نوشته یا ضبط‌شده باشد (Shirbyati, 2015)، اثر عکاسی که با روش‌های ابتکاری و ابداع پدید آمده باشد، اثر ابتکاری مربوط به هنرهای دستی یا صنعتی، نقشه قالی و گلیم (Salehi & Salary, 2011). میکروفیلم‌ها، نوارهای ضبط صوت علاوه بر این در آرشیو ملی اصل اسناد قدیمی (عقدنامه‌ها)، اقرارنامه‌ها، مصالحه‌نامه‌ها، نقشه‌های قدیمی، آلبوم‌های بیوتات نگهداری می‌شود. با وجود اینکه انواع آثار در کشورهای مختلف می‌تواند تا حدودی متفاوت باشد اما در برخی از آثار وجه اشتراک دارند از جمله آثار دیداری و شنیداری، عکاسی، انواع آثار ادبی، گزارش‌های دولتی، سایر اسناد و تفاوت اصلی آثار ایران با سایر کشور اصل اسناد قدیمی مانند (عقدنامه‌ها)، اقرارنامه‌ها، مصالحه‌نامه‌ها، نقشه‌های قدیمی، آلبوم‌های بیوتات است که در آرشیو ملی ایران نگهداری می‌شود.

۳- دسترس‌پذیری به آثار: در ایالات متحده آثاری که مدت حمایت کپی‌رایت از آن‌ها به پایان رسیده است در حوزه مالکیت عمومی قرار دارند و افراد جامعه می‌توانند بدون اجازه و با هیچ محدودیتی از این آثار و اطلاعات استفاده نمایند. قانون کپی‌رایت ایالات متحده از ایده‌ها محافظت نمی‌کند. بر این اساس، تصور است که ایده‌ها بخشی از عموم مردم هستند و در حوزه مالکیت عمومی قرار دارند امکان دسترسی به ایده‌ها نیز وجود دارد (Brauneis, 2014). طبق قانون آرشیو ۱۹۸۳، دسترسی به اصل اسناد دولت استرالیا برای جامعه، محققان و دولت امکان‌پذیر است. بر اساس این قانون، عموم مردم می‌توانند به اکثر اسناد دولت فدرال که در دوره دسترسی آزاد قرار دارند دسترسی داشته باشند. اکثر اسناد به‌طور کامل در دسترس قرار می‌گیرند. کمتر از ۲ درصد از آن‌ها به‌طور کامل در دسترس قرار نمی‌گیرند. حدود ۲۵٪ کاملاً غیر قابل دسترس‌اند. این امر زمانی روی می‌دهد که تمام اطلاعات مستثنی شده و نمی‌توانند در دسترس قرار گیرند. این موارد در دو دسته قرار می‌گیرند. ۱) اطلاعات شخصی، مانند تاریخچه پزشکی، ممکن است حداقل در مدت زندگی فرد موردنظر مستثنی شوند. ۲) اطلاعات دولتی در صورتی که عرضه آن بتواند به شدت بر مسائل دفاعی، امنیتی یا روابط بین‌الملل استرالیا تأثیرگذار باشد، از دسترسی مستثنی است. اسنادی که هنوز در دوره دسترسی آزاد نیستند و یا برای دسترسی عمومی ارزیابی نشده‌اند یا ارزیابی‌شده و حاوی اطلاعاتی هستند که از دسترسی مستثنی شده‌اند، از طریق دسترسی رسمی صورت می‌گیرد. علاوه بر مواردی که اشاره شده از طریق استفاده منصفانه نیز دسترسی به اطلاعات امکان‌پذیر است (National Archives of Australia Website, 2022 & Report from the National Archives of Iran, 2019)؛ درکشور انگلستان نیز همانند فرانسه پیرو دستورالعمل اروپایی در مورد استفاده منصفانه از اسناد، تمام اسناد دولتی از نظرکپی‌رایت، در اختیار بخش عمومی قرار می‌گیرند؛ در فرانسه یک اثر پس از انقضای حقوق مالکیت روی آن، وارد مالکیت عمومی می‌شود. پس از آن می‌توان بدون هزینه استفاده کرد و از نظر مالکیت مادی در اختیار نهاد عمومی مربوطه است. ایده‌ها یا مفاهیم نمی توانند موضوع حمایت از کپی‌رایت باشند. بنابراین ممکن است آزادانه مورد استفاده قرار گیرند. استثناهایی برای قانون کپی‌رایت فرانسه وجود دارد که نسبتاً محدود هستند. قانون کپی‌رایت فرانسه قوانین، پرونده‌ها و احکام قضایی را از حمایت کپی‌رایت مستثنی نموده اند. بهره‌برداری از اثر بدون اجازه مؤلف در مواردی مجاز است که با بهره‌برداری عادی اثر منافاتی نداشته باشد (Ghasemi, 2016)، تحلیل و نقل‌قول‌های کوتاهی که با ماهیت انتقادی، علمی یا آموزشی باشند دسترسی به آن‌ها امکان‌پذیر است (Hogan, 2019). در ایران براساس مصوبه سال ۳۴۹/۲/۱۷، حق دسترسی به اصل سندی که در دوره دسترسی آزاد قرار دارند برای جامعه، محققان و دولت امکان‌پذیر است. در ایران نیز مالکیت فکری در زمینه ثبت ایده‌ها با چالش‌های روبه‌رو است و مانند سایر کشورهای منتخب نمی توانند موضوع حمایت از کپی‌رایت باشند، بنابراین ممکن

است آزادانه مورد استفاده قرار گیرند. نخستین قانون رسمی، اما ضمنی حق مؤلف در ایران به سال ۱۳۰۴ برمی‌گردد. « قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان» به‌عنوان نخستین قانون مستقل در خصوص حق مؤلف بود که در سال ۱۳۴۸ از تصویب مجلس شورای ملی گذشت. پس از آن قوانین ایران نیز همانند سایر کشورها از سال ۱۳۴۹دستخوش تحولاتی شده و قوانینی از جمله قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای ۱۳۷۹ ، قانون تجارت الکترونیک ۱۳۸۲ برای حمایت از آثار الکترونیک و نیز قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات ۱۳۸۷ تصویب شدند تا بتواند ضمن حمایت از حقوق مادی و معنوی پدیدآورندگان آثار، دسترس‌پذیری مناسب اطلاعات را برای مردم فراهم نمایند (Papi, 2015 ;Soltanifar & Mostafavi, 2011). در نهایت بررسی‌ها یافته‌های پژوهش کنونی حاکی از آن است که وضعیت قوانین و مقررات حق مؤلف در ایران وضعیت نامطلوبی دارد و جامع و کامل نیست. بیشتر ناشران قوانین و مقررات حق مؤلف در ایران را ناقص و قدیمی می‌دانند و معتقدند که باید اصلاح و روزآمد شود؛ همچنین اکثر آن‌ها معتقدند که نظام حق مؤلف در ایران با قوانین جهانی تناسب و هماهنگی ندارد. Motlabi & Hosseini (2013) نیز در تحقیقات خود به نتایج مشابهی مبنی بر نارسایی وکاستی‌های قوانین حق مؤلف درایران دست یافته‌اند (Motlabi & Hosseini, 2013). قوانین موجود در زمینه حقوق مادی و معنوی منابع اطلاعاتی کافی نبوده و دستورالعمل‌ها و چارچوب‌های بومی مشخصی برای حمایت از این حقوق در ایران وجود ندارد. از این رو، تدوین یا اصلاح یک قانون جامع که بتواند پاسخگوی مشکلات ناشی از قوانین حق مؤلف باشد، ضروری به نظر می‌رسد. در غیر این صورت، گردآوری منابع اطلاعاتی و ارائه خدمات و اشاعه اطلاعات به جامعه، به‌ویژه جامعه علمی و پژوهشگران، با وقفه و چالش روبه‌رو خواهد شد. همان‌گونه که نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد، رعایت حقوق مؤلف و تدوین قوانین جامع برای حمایت از صاحبان آثار و جلوگیری از تجاوز به حقوق آنان از مباحث مهم و ضروری است.

در همین راستا Shabiri Zanjani (2009) نیز در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که برای حمایت از حقوق مادی پدیدآورندهٔ اثر بهره‌برداری از آن بدون رضایت وی امکان‌پذیر نمی باشد. یافته این پژوهش نیز با بخشی از مطالعات (2010) Shabiri Zanjani در زمینه رعایت حق مؤلف و نیز برای حمایت از حقوق مادی پدیدآورندهٔ همخوانی دارد. (2017) Hosseini Nik نیز در تحقیق خود با عنوان قرارداد چاپ و نشر در قانون فرانسه برای حمایت از حقوق مؤلفان و جلوگیری از تجاوز به آن، به تفصیل پرداخته است. وی معتقد است در این زمینه در ایران مقررات و قوانین جامع وجود ندارد. یافته‌های پژوهش حاضر نیز به این جنبه از تحقیق پرداخته و عدم وجود قوانین جامع را بالاخص در حوزه آرشیو و اسناد بیان کرده و تأکید می‌کند نبود قوانین جامع در حوزه آرشیو، مسائل و چالش‌های بسیاری را در دسترس پذیری به اسناد، ایجاد کرده است. استفاده منصفانه و استثنائات تدوین خط مشی‌ها و اجرای قوانین در این حوزه از جمله مواردی است که در این تحقیق به آن اشاره که با نتایج تحقیق Shakeri & Jafarpour (2022) و Amuzgar et al. (2013) همخوانی دارد. آموزگار ضمن شناسایی و تعیین اولویت‌بندی مسائل و چالش‌های حق مؤلف، بر کاستی‌های قانونی، استثنائات و استفاده منصفانه، قراردادها و مجوزها و تدوین خط مشی تأکید کرده است. Shakeri & Jafarpour (2022) در تحقیق دیگر با عنوان تحدید حق معنوی مؤلف با اعمال دکترین استفاده منصفانه در نظام حقوقی آمریکا با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی و مطالعه تطبیقی نتیجه گیری می‌کند؛ اگرچه از این نظریه به‌عنوان مفهومی انعطاف‌پذیر یاد می‌شود ولی بایستی درنظر داشت اعمال آن در هر نظام حقوقی مناسب و امکان‌پذیر نخواهد بود؛ گرچه که می‌توان از انعطاف‌پذیری آن در مورد سیاست‌گذاری در حوزه استثنائات و محدودیت‌های حقوق مؤلفان به ویژه در حوزه فناوری‌های جدید و به‌روز و جریان‌های هنری معاصر بهره برد. در تحقیق حاضر به قوانین حق مؤلف در مراکز اسنادی و آرشیوی برای حفاظت از مجموعه منابع آرشیوی و حفظ حقوق

مؤلفان، به استثنائات و محدودیت‌های حق مؤلف اسنادی، تأکید و از قوانین حق مؤلف حمایت می‌کند و استفاده منصفانه از آثار را به منظور کمک به بهبود و توسعه فرهنگ کشور لازم و ضروری می‌داند. در پژوهش‌های با رویکرد قوانین حق مؤلف در منابع اسنادی در مراکز آرشیوی می‌توان به پژوهش‌های Lee (2023)؛ Padfield (2019) اشاره کرد. با عنوان قوانین کپی‌رایت برای مدیران آرشیوها و اسناد، که راهنمای جامع و منحصر به فرد قانون حق مؤلف اسناد در انگلستان است. اطلاعات کاملی در مورد مدت زمان حق مؤلف در آثار قدیمی و جدید و همچنین در مورد طیف گسترده‌ای از استثنائات و محدودیت‌های حق مؤلف اسنادی ارائه می‌دهد. Lee (2023) در تحقیق خود تحت عنوان قوانین حق مؤلف در مراکز آرشیوی کره به حفاظت از مجموعه منابع آرشیوی کره و همچنین حفظ حقوق مؤلفان تأکید می‌کند و از قوانین حق مؤلف حمایت می‌کند. وی استفاده منصفانه از آثار را به منظور کمک به بهبود و توسعه فرهنگ کشور لازم و ضروری می‌داند. از این رو، وی تأکید می‌کند که قانون کپی‌رایت کره به دنبال ایجاد تعادل بین حمایت از حقوق مؤلفان و ترویج استفاده منصفانه از آثار دارای حق مؤلف است. همچنین به محدودیت‌هایی که در حمایت از حق مؤلف در قوانین حق مؤلف این کشور وجود دارد پرداخته است

همچنین پژوهش Ado (2023) و Papi (2022) نیز از جمله پژوهش‌هایی است که به استفاده منصفانه با رویکرد به کتابخانه‌ها اشاره می‌کنند. Papi (2022) با تحلیلی از حقوق مادی و معنوی در قوانین و کتابخانه‌های ایران، هند، روسیه، مالزی، سنگاپور، اتریش، دانمارک، فرانسه، سوئیس و آلمان تلاش کرده ضمن مطالعه قوانین حق مؤلف ایران و برخی کشورهای دیگر، توصیه‌های سیاستی با توجه به قوانین داخلی مورد نیاز کتابخانه‌ها ارائه دهد و در آن به نحوه تکثیر از منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌ها، تعیین تعداد صفحات برای تکثیر منابع در کتابخانه‌ها برای استفاده منصفانه، اخذ مجوز از ناشران برای برخی از منابع تحت حمایت حق مؤلف پرداخته است. Ado (2023) نیز در تحقیق خود با عنوان بهبود مدیریت حق مؤلف در کتابخانه‌های دانشگاهی غنا، معتقد است که نگرانی‌هایی در مورد موضوع مدیریت حق مؤلف در موسسات عالی غنا وجود دارد وی کپی غیرمجاز از مطالب دارای حق مؤلف را ناقض حقوق آن‌ها می‌داند و تأکید می‌کند که مسائل مربوط به حق مؤلف باید وارد برنامه درسی دانشگاهی شود و جایگاه قانون حق مؤلف در دانشگاه را حفظ شود. با توجه به یافته‌های تحقیق حاضر و بررسی قوانین و مقررات داخلی و مقایسه آن‌ها با مقررات کشورهای منتخب و پیشرو بیانگر این است که برای تحلیل آن‌ها باید از دو زاویه به آن‌ها توجه کرد. از یک زاویه، برخی قوانین مرتبط با این موضوع که در کشورمان وجود دارد دارای ایرادات بسیاری می‌باشند که بایستی بازنگری و اصلاح شوند که از جمله آن‌ها می‌توان به قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۸۷ اشاره کرد که Hosseini Nik (2017) در نقد آن معتقد است. ۱) محتوای قانون برای تأمین اهداف قانون‌گذار، دارای صراحت و قوّت کافی نیست. ۲) طرح عنوان مؤسسات خصوصی و استثنائات دسترسی به اطلاعات از قبیل اسرار دولتی، حمایت از حریم خصوصی و حتی حمایت از سلامت و اطلاعات تجاری به‌طور مشخص فاصله گرفتن از انگیزه قانون‌گذاری محسوب می‌گردد. این بدیهیّات حتی قانون‌گذار را نیز به اشتباه انداخته که آیا می‌شود مؤسسات خصوصی را الزام به ارائه اطلاعات به عموم متقاضیان کرد؟ به‌نظر می‌رسد مهمترین ضعف قانون آن است که نتوانسته جامعه هدفش را به وضوح مشخص کند و احکام لازم را برای تحقق اهدافش صادر نماید. ۳) مبانی آزادی اطلاعات و حق دسترسی به اطلاعات با مبانی آزادی بیان متفاوت است و خلط آن دو ما را از هر دو حوزه دور می‌سازد. از زاویه دیگر، کمبودهای بسیاری در بحث طبقه بندی اسرار و اطلاعات دولتی داریم که باید قانون‌گذار ما بدان‌ها توجه کند. درنهایت، با توجه به یافته‌های این پژوهش پیشنهاد می‌گردد، آرشیوها به تدوین قوانین جامع حق مؤلف در دسترسی و استفاده منصفانه از اثر و همچنین استثنائات و محدودیت‌هایی که در این زمینه وجود دارد اقدام نمایند. به‌طورکلی با توجه

به ایراداتی که در این قوانین و آئیین‌نامه‌ها وجود دارد مستلزم این است که قوانین جامع و جدید جایگزین قوانین و آئین‌نامه‌های قبلی گردد. همچنین به‌نظر می‌رسد تحولات علمی در این حوزه در کشورهای منتخب بسیار زیاد بوده و می‌توان تجربیات آن‌ها را در تدوین این بخش از قانون به کار بست. علاوه بر حق مالکیت اسناد، استفاده از اسناد و مدارک مانند تکثیر و عرضه آن‌ها دارای حقوقی است،که اعم از حقوق مادی و حقوق معنوی است. قوانین جامعی که در حوزه کپی‌رایت یا آفرینش‌های فکری اسناد نوشته می‌شود باید نگاه کپی‌رایتی داشته باشد. به مباحث پیرامون حق مالکیت اسناد و نحوه حقوق مؤلفان پرداخته نشده و کاستی‌هایی در این حوزه وجود دارد. لذا شرایط خاص اسناد و مدارک آرشیوی و تعدد نظرات علمی و حقوقی در این حوزه، ایجاب می‌کند بخشی از قانون جامع آرشیو به این موضوع اختصاص یابد.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع از سوی نویسندگان گزارش نشده است.

References

Ado, T. L. (2023). Improving copyright administration in academic libraries in Ghana: Stakeholder perspectives. *Ghana Library Journal, 28*(2), 86–100.

Amuzgar, S., Norouzi, A., & Sarafzadeh, M. (2013). Analysis of copyright issues and challenges of digital text resources from the perspective of managers of academic digital libraries in Tehran. *Library and Information Science, 25*(1 (97)), 29–59. (In Persian). https://sid.ir/paper/1050440/fa

Ayati, H. (2011). *Rights of literary and artistic creations.* Tehran: Jihad Daneshgahi Publishing Organization. [In Persian].

Azizi, G. R. (2011). Examining the definition of a document from different perspectives. *Ganjineh Asnad, 21*(1), 120–151. (In Persian). https://ensani.ir/file/download/article/20121212140605-9560-7.pdf

Beigzadeh, S., & Rasuli, B. (2020). Laws and regulations governing the protection of copyright in cyberspace: A comparative study on global documents, US law, Canada, and Iran. *Iranian Journal of Information Processing and Management, 35*(4), 863–892. (In Persian). https://doi.org/10.35050/JIPM010.2020.022

Bijani, M. (2005). Iran and the prospects of joining the copyright law. *Political-Economic Information,* (215–216), 204–221. (In Persian). https://ensani.ir/fa/article/222639

Birjand, S., Norouzi, A., & Nakhoda, M. (2019). Analysis of the requirements for creating a personal archive of artists in Tehran. *Library and Information Science, 23*(1), 54–74. https://doi.org/10.30481/lis.2019.179318.1549

Brauneis, R. (2014). Transforming document recordation at the United States Copyright Office. *GWU Law School Public Law Research Paper,* (2017-15).

Copyright laws of the National Archives of Australia. (2019). *Report of the National Archives of Iran.* Deputy of Documents, National Archives of Iran. [In Persian].

Ebrahimi, Y. (2007). Civil liability for copyright infringement. Master's thesis, Faculty of Law, University of Tehran. (In Persian). https://noordoc.ir/thesis/81546

Ghasemi, H., Qabuli Dorafshan, S. M. M., & Mohseni, S. (2016). A comparative study of the conditions and scope of quoting another work (with emphasis on Iranian and French law). *Private Law Studies, 46*(4), 553–572. (In Persian). https://doi.org/10.22059/jlq.2016.60010

Hakimzadeh, R., & Fahimifar, S. (2017). Archival documents digitization policies: Developing a proposal checklist for documents digitization in Iranian archives. *Library and Information Sciences, 20*(4), 1–29. (In Persian). https://lis.aqr-libjournal.ir/article_53805_2fa8dce2b015e2c2ce987e4861bf916b.pdf

Hogan, L. (2019). Copyright in France. https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=db4300b2-84aa-4a2a-acc3-e786453798ec

Hosseini Nik, A. (2017). Criticism of the law on publication and free access to information. *Mehr News Agency.* (In Persian). https://www.mehrnews.com/news/4187143

Introduction to the National Archives of Iran. (n.d.). (In Persian). http://www.normags.ir/view/fa/article/98636

Lee, G. (2023). Archival institutions and copyright in Korea. *Revista da Faculdade de Direito da Universidade Federal de Minas Gerais, 83,* 219.

Mirshamsi, M. H., & Jalaian Dehghani, H. (2017). The scope of copyright over government information. *Public Law Research, 19*(55), 109–140. (In Persian). https://doi.org/10.22054/qjpl.2017.7785

Motlabi, D., & Hosseini, S. (2013). Tehran publishers' views on copyright in Iran. *Library Studies and Organization Information, 24*(2), 42–56. (In Persian). https://ensani.ir/file/download/article/20131103075438-9556-98.pdf

Netshakhuma, N. S. (2019). The role of archives and records management legislation after colonialism in Africa: Case of Southern Africa. *Records Management Journal, 29*(1/2), 210–223.

Padfield, T. (2019). *Copyright for archivists and records managers.* Facet Publishing.

Papi, Z. (2023). A proposed framework technical requirements copyright protection for information resources in NLAI information systems: With Fuzzy Delphi Technique. Iranian Journal of Information Processing and Management, 39(2), 503–533. (In Persian). https://doi.org/10.22034/jipm.2023.706814

Radfar, H. (2019). Copyright in cyberspace with emphasis on digital libraries. *Interdisciplinary Studies in Media and Culture, 9*(1), 87–107. (In Persian). https://doi.org/10.30465/ismc.2019.417

Salehi, J., & Ebrahimi, Y. (2010). Copyright protection and its basis in intellectual property. *Judgment, 10*(66). (In Persian). https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/868792

Salehi, J., & Salary, M. (2011). Copyright and its components; A manifestation of intellectual property. *Ma'rifat-i Hoghoughī, 1*(1). (In Persian). https://ensani.ir/file/download/article/20130115084203-9714-3.pdf

Samadi, S., & Neshat. (2009). Creators' rights and public interest in digital libraries. *Ethics in Science and Technology, 10*(4), 104–114. (In Persian). https://www.magiran.com/p723489

Sayadi, A., & Amini, M. (2021). A comparative study of "copyright" and "publication rights" in Roman-Germanic and common law legal systems with a view to Iranian law. *Research and Writing of Academic Textbooks, 25*(48), 228–261. (In Persian). https://civilica.com/doc/1280043

Secker, J., & Morrison, C. (2016). *Copyright and e-learning: A guide for practitioners.* Facet Publishing.

Shabiri Zanjani, S. H. (2009). Draft of a comprehensive law for the protection of literary and artistic property rights and related rights. (In Persian). https://books.google.com/books/about/

Shakeri, Z., & Jafarpour, Y. (2022). Investigating the possibility of exercising moral rights under modern information and communication technologies. *Modern Technologies Law, 3*(6), 15–29. https://www.magiran.com/p254317

Shirbyati, H. (2015). *Exceptions to literary and artistic property rights in the digital space* (Master's thesis). Faculty of Law, University of Tehran. (In Persian). https://ut.ac.ir/fa/thesis/16888

Soltanifar, M., & Mostafavi, F. (2011). Copyright in the electronic world. *Media Studies, 6*(4), 41–62. (In Persian). https://srb.sanad.iau.ir/fa/Article/792002

Zarkalam, S. (2008). *Literary and artistic property rights.* Tehran: Samt. [In Persian].